

Γεωγραφίες

Αρ. 30 (2017)

Γεωγραφίες, Τεύχος 30, 2017



ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

-

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

IV ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΩΝ:
ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ

Κατερίνα Σταματοπούλου*

Στα μέσα Σεπτεμβρίου (13–15/09/2017) πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη του πρόσφατου τρομοκρατικού χτυπήματος, της μαζικής τουριστικοποίησης και του παιχνιδιού αντοχών μεταξύ Καταλανικής και Ισπανικής κυβέρνησης, το IV Ευρωπαϊκό Συνέδριο «Γεωγραφίες των Σεξουαλικότητων» [IV European Geographies of Sexualities Conference]!. Μετά από τρεις επιτυχημένες διοργανώσεις στις Βρυξέλλες (2011), στη Λισαβόνα (2013) και στη Ρώμη (2015), φέτος επιλέχθηκε η πρωτεύουσα της Καταλονίας για τη διεξαγωγή του Συνεδρίου που στοχεύει στη συνάντηση, ανταλλαγή απόψεων και δημιουργία κοινών εμπειριών και μορφών (αντι)δράσης από τον ευρύτερο ακτιβιστικό, πανεπιστημιακό, οργανωτικό και θεσμικό χώρο που συνδιαλέγεται με ζητήματα φυσικών και ψηφιακών τόπων, σεξουαλικότητων, φεμινισμών, σωμάτων, κινημάτων, φύλων, γεω- και βιο-πολιτικής, μετανάστευσης κ.ά.

Στο κείμενο που ακολουθεί και με βασικό μου εργαλείο την αφήγηση και όχι την πιστή παράθεση των όσων άκουσα και σημείωσα, θα προσπαθήσω να μεταφέρω ένα μέρος των προβληματισμών μας, αλλά και των μελετών μας. Παράλληλα, θα εστιάσω ιδιαίτερος στον ειδικά οργανωμένο, για τους/τις συμμετέχοντες/ουσες του Συνεδρίου, περίπατο με θέμα «ΛΟΑΤΚΙ και Φεμινιστικοί Αγώνες στη Βαρκελώνη» [LGBTI and Feminist Struggles in Barcelona].

Αν και ευρωπαϊκό στον τίτλο, το Συνέδριο των Σεξουαλικότητων ήταν πλούσιο σε παγκόσμιες εμπειρίες. Από τα φεστιβάλ υπερηφάνειας στη μετά-apartheid Νότιο Αφρική [Lwando Scott] και τις διασταυρώσεις κάστας και ομοσεξουαλικότητας στην Ινδία [Subhajit Sikder] έως τον πολιτιστικό ακτιβισμό μέσα από τις επιτελέσεις καλλιτεχνών στην Κολομβία και το Μεξικό [Cesar Sánchez-Avell] και τον ομοεθνικισμό στο Ισραήλ [Gilly Hartal και Orna Sasson-Levy], όλοι/ες οι ομιλητές/τριες εμπνεύστηκαν από διαφορετικές πληγές της ευρύτερης ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας και μέσα από το έργο τους προσπάθησαν να διαφωτίσουν πλευρές και ίσως, πιο διστακτικά, να διατυπώσουν προτάσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στη φετινή επιλογή της οργανωτικής επιτροπής [Gender & ICT Research Group (IN3 – Universitat Oberta de Catalunya) & Geography and Gender Research Group (Universitat Autònoma de Barcelona)] να δημιουργήσει αυτόνομη συνεδρία αφιερωμένη στην Κεντρική και Ανατολικο-ευρωπαϊκή, Βαλκανική και Βαλτική Γεωγραφία των Σεξουαλικότητων. Μεταξύ άλλων, μας δόθηκε η ευκαιρία να ακούσουμε αποσπάσματα από πολύ ενδιαφέρουσες έρευνες για την Πολωνία [Lukasz Szulc], τη Ρουμανία [Alice Venir]

* katerina.stamatopoulou@outlook.com



Εικ. 1(αριστερά): La Rambla - Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο της συγγραφέως.

Εικ. 2 (επάνω): Keith Haring “Together We Can Stop AIDS” - Πηγή: Wikimedia Commons (τελευταία πρόσβαση 07.10.2017).

και την Ουγγαρία [Rita Béres-Deák] όπου το σχετικά πρόσφατο σοβιετικό παρελθόν, οι ρευστές οικονομικές μεταβλητές και η κατασκευή της ετερότητας μέσα από την επιθυμία για πραγματική προσέγγιση και ένταξη στην κοινή Ευρώπη οδηγούν το ΛΟ-ΑΤΚΙ κίνημα σε εσωτερικές συγκρούσεις αλλά και συνεχείς ζυμώσεις.

Ένα δεύτερο σημείο που χρήζει της αναφοράς, με αφορμή και την ψήφιση του ελληνικού νομοσχεδίου για την ταυτότητα φύλου, είναι το πλήθος των παρουσιάσεων για τα δικαιώματα των τρανς ατόμων. Όπως ρητά υπογράμμισε και η Judit Juanhuix (επιστημόνισσα και τρανς ακτιβίστρια με έδρα τη Βαρκελώνη) έχει φτάσει η ώρα ώστε να αποτινάξουμε σε όλα τα επίπεδα την ιατρική παθολογικοποίηση αυτών των ατόμων. Πιο συγκεκριμένα και μέσα από την ακτιβιστική της δράση στην πλατφόρμα «Trans*forma la Salut»³ υποστήριξε ότι «μεταδοτική είναι η ελευθερία, όχι η τρανς ιδιότητα», και ότι η μάχη για τις δημόσιες πολιτικές που σέβονται πραγματικά τα τρανς άτομα θα πρέπει να λάβει υπόψην της τα ίδια τα τρανς άτομα, τα οποία είναι και εκείνα που θα προτείνουν λύσεις και θα συναποφασίσουν για το θεσμικό πλαίσιο που ορίζει τις ζωές τους.

Όσον αφορά στους/στις κεντρικούς/ες ομιλητές/τριες θα ξεχωρίσω

δύο. Αφενός τον Cesare Di Feliciantonio, ο οποίος επανέφερε το στίγμα του AIDS σε ερευνητικό επίπεδο και εστίασε στους λόγους μετανάστευσης των οροθετικών γκέι ανδρών προς τις μεγάλες πόλεις της «καθαρής και όχι μiasματικής» ομοκανονικότητας. Στο συγκεκριμένο αυτό εξήγησε γιατί η μέθοδος προφύλαξης PrEP [Pre-Exposure Prophylaxis] (βάσει της οποίας τα άτομα που εκτίθενται σε υψηλό ρίσκο παίρνουν συστηματικά τα φάρμακα καταπολέμησης του HIV ιού, ώστε να ελαχιστοποιήσουν τις πιθανότητες μετάδοσης) αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα του σύγχρονου φαρμακοπορνοτεχνολογικού καθεστώτος, όπως αυτό αναλύθηκε από τον Paul Preciado (2014) και εστιάζει στην παραγωγή της επιθυμίας μέσα από την σύγχρονη εμμονή στην πρόσληψη ορμόνων και άλλων φαρμάκων.

Αφετέρου, η ομιλία της Jasbir Puar με θέμα «Ομοεθνικισμός στην εποχή του Trump» αποτέλεσε μία μοναδική ευκαιρία, για όσους/ες παραβρέθηκαν εκεί, για να καταλάβουμε ότι οι έννοιες δεν είναι πανάκεια, αλλά πίσω από αυτές υπάρχουν ιδέες, εμπειρίες και κυρίως ιστορία. Γνωρίζοντας ότι ο όρος «ομοεθνικισμός» ειδικότερα μετά την έκδοση του βιβλίου της «Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times» (2007)

απέτελεσε για μία δεκαετία το «the best new thing» στην παγκόσμια Ακαδημία, η Puar προχώρησε σε έναν απολογισμό και μετριάσμο των ιδίων της των σκέψεων. Για παράδειγμα ξεκαθάρισε ότι ο ομοεθνικισμός αποτελεί μία από τις κύριες νεοφιλελεύθερες κατασκευές της νεοτερικότητας, κατασκευή η οποία έλαβε ακραίες διαστάσεις μετά την Αμερικανική 11^η Σεπτεμβρίου. Παράλληλα, τόνισε ότι η ίδια η ομοσεξουαλικότητα συνδέεται άμεσα με τη λευκή υπεροχή και ότι ειδικότερα στο αμερικανικό πλαίσιο λειτούργησε ως στήριγμα και θεμέλιο της αναπαραγωγής του αμερικανικού εξεψιοναλισμού [American exceptionalism]. Τέλος, και μεταφέροντας τα λόγια της «ο ομοεθνικισμός δεν αποτελεί έναν αναλυτικό / περιγραφικό όρο, δεν είναι επίθετο, αλλά ένας τρόπος θέασης και κατανόησης της νεοτερικότητας.»

Περίπατος στους δρόμους της Βαρκελώνης: αποσπάσματα βίας, αντίστασης και σκέψεις για το πόσα κρύβουν οι πόλεις.

Ο περίπατος είχε διάρκεια 1,5 περίπου ώρας. Σημείο αφετηρίας αποτέλεσε η Rambla (εικ. 1), στην οποία το 1977 πραγματοποιήθηκε η πρώτη πορεία



Εικ 3: Ο δρόμος που φιλοξένησε έως και το 2013 το La Bata de Botine – Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο της συγγραφέως.



Εικ. 4: Το μπαρ όπως δέσποζε στην οδό Carrer d'En Robador, 23 - Πηγή: <http://www.euia.cat> (τελευταία πρόσβαση 07.10.2017).

για τα ΛΟΑΤ δικαιώματα. Αν και μεταδικτατορικά είχε αποδοθεί αμνηστία σε μεγάλη μερίδα αντιφρονούντων, τα ΛΟΑΤ άτομα αποτελούσαν ακόμη «κοινωνικό κίνδυνο» και η υπόνοια ομοσεξουαλικότητας συνεπαγόταν φυλάκιση. Το κάλεσμα στην πορεία αυτή πραγματοποιήθηκε από το Γκέι Απελευθερωτικό Μέτωπο της Καταλονίας, ωστόσο στους κόλπους του οι τραβεστί δεν ήταν αποδεκτοί/ες. Παρ'όλα αυτά, μπροστά στη βίαιη καταστολή, οι τραβεστί υπερασπίστηκαν την πρώτη γραμμή και τα σώματά τους αποτέλεσαν τις ασπίδες όλης της πορείας. Οι πλαστικές σφαίρες της αστυνομίας, οι συλλήψεις και οι βιαιοπραγίες έπληξαν όχι μόνο τους/τις ΛΟΑΤ συμμετέχοντες/ουσες, αλλά και εργατικά και πολιτικά σωματεία. Εν τέλει η νομιμοποίηση των οργανώσεων αυτών θα επέλθει τη δεκαετία του '80.

Επόμενη στάση ήταν η Πλατεία Reial, εκεί που ο José Pérez Ocaña (ζωγράφος, αναρχικός και ΛΟΑΤ ακτιβιστής, 1947-1983) ζούσε και πραγματοποιούσε τις προκλητικές (για την εποχή του) performances του. Το έργο και η ακτιβιστική του δράση ενέπνευσε αργότερα πολλές τρανς-φεμινιστικές ομάδες και ο ίδιος πολλές φορές οδηγήθηκε στα κρατητήρια

μετά από άγριους ξυλοδαρμούς. Το 2005 η ομάδα Post Porno προσκλήθηκε να τιμήσει τη μνήμη του σε ένα αφιέρωμα διοργανωμένο από το, κατά τα άλλα συντηρητικό, μουσείο Virreina. Οι διοργανωτές του αφιερώματος χωρίς να γνωρίζουν, όπως αποδείχτηκε, την πραγματική ιστορία πίσω από την περσόνα του Ocaña, αναγκάστηκαν να εκδιώξουν την προγραμματισμένη από την Ομάδα Post Porno performance, καθώς την κατηγορήσε για ακραία προβολή τολμηρού σεξ σε δημόσιο χώρο, την ίδια ώρα που ο περιβάλλοντας χώρος του Μουσείου αποτελούσε ιστορικά ένα από τα πιο διάσημα μέρη εργασίας του σεξ στη Βαρκελώνη.

Στη συνέχεια περπατήσαμε ως την Πλατεία Salvador Seguí στην οποία το 1989 ο Keith Haring θα ζωγράφιζε μία τοιχογραφία κατά του AIDS. Το μέρος για τη δημιουργία του αυτή δεν ήταν τυχαίο: αναπτύχθηκε σε μία πλατεία, η οποία ήταν το σημείο συνάντησης τοξικοεξαρτημένων και σεξουαλικής εργασίας. Το AIDS βρισκόταν υπό έξαρση. Το έργο ολοκληρώθηκε, αλλά με τον καιρό καταστράφηκε και με τη δικαιολογία της αστικής ανάπλασης της πλατείας και της γύρω περιοχής, ο τοίχος τελικά κατεδαφίστηκε. Αντί-

γραφό του μεταφέρθηκε σε άλλο σημείο της πόλης (εικ. 2).

Η τέταρτη στάση μας πραγματοποιήθηκε εκεί που παλιά βρισκόταν ένα από τα πιο underground και αυθεντικά κουήρ μπαρ της Βαρκελώνης, το La Bata de Botine (εικ. 3 και 4). Το μπαρ αυτό άνοιξε το 1992 και αποτέλεσε ένα εργαστήριο, ένα χώρο διασκέδασης, αλλά κυρίως ένα χώρο συνάντησης των κοινωνικών κινημάτων της Βαρκελώνης. Μέσα θα συναντούσες καταληψίες, εργάτες/τριες του σεξ, ανθρώπους από το θέατρο, αδερφές, φεμινίστριες λεσβίες. Ήταν το μέρος όπου αντιστάθηκε στην ευρύτερη υποβάθμιση της περιοχής, όπου αποτελούσε άβατο για την αστυνομία μέχρι ... να τεθούν σε εφαρμογή οι διαδικασίες του gentrification. Έως και το 2005 το La Bata de Botine ήταν ένας ελεύθερος πολιτιστικός χώρος, ήταν ένα κοινωνικό κίνημα. Ωστόσο, με το πέρασμα των χρόνων έγινε ένας πιο mainstream χώρος διασκέδασης, τον οποίο τελικά και έκλεισαν το 2013 μετά από τη βίαιη είσοδο της αστυνομίας στο μαγαζί για να ζητήσουν τα νόμιμα έγγραφα λειτουργίας του από τον ιδιοκτήτη. Στα πρώτα του βήματα το μπαρ αυτό υπέστη πολλές επιθέσεις από ακροδεξιές ομάδες, έλαβε πρόστιμο γιατί δεν είχε διαχωρισμένες τις



Εικ. 5: Γκράφιτι το οποίο απεικονίζει τον διασυρμό των ένοχων αστυνομικών στη γειτονιά της Raval. Βρίσκεται στο δρόμο Carrer de l' Aurora - Πηγή: Από το προσωπικό αρχείο της συγγραφέως.

τουαλέτες ανάλογα το φύλο του/της επισκέπτη/τριας (!) και εν τέλει διαβρώθηκε, όπως και η ευρύτερη περιοχή, από την τουριστική επέλαση.

Το τελευταίο σημείο που επισκεφθήκαμε ήταν ένας μικρός δρόμος που φέρει τον τίτλο Agora Juan Andres Benitez. Εκεί έχασε τη ζωή του το 2013 ο Benitez ύστερα από τον άγριο ξυλοδαρμό του από περίπου 8 αστυνομικούς. Οι λόγοι «γνωστοί-άγνωστοι.» Ωστόσο, λίγες μέρες μετά, οι γύρω κάτοικοι, έχοντας βιντεοσκοπήσει το περιστατικό, ξεκίνησαν να ανεβάζουν το περιεχόμενο στο

YouTube (εικ. 5). Ακολούθησαν μαζικές εισβολές της αστυνομίας στα διαμερίσματα, κατασχέσεις κινητών τηλεφώνων και άλλα σουρεαλιστικά σκηνικά των «αρχών επιβολής του νόμου.» Τελικά, οι κατηγορούμενοι ανακηρύχθηκαν μεν ένοχοι, ωστόσο αποχώρησαν από την ενεργό δράση χωρίς φυλάκιση. Παράλληλα, τα ισπανικά ΜΜΕ επιδόθηκαν στην σκύλευση του θύματος, αφενός στιγματίζοντας για άλλη μία φορά την οροθετικότητα και, αφετέρου δικαιολογώντας την αστυνομική βία κατά της «μιαρότητας» (όπως άλλωστε κάναμε και εμείς εδώ το 2012 με την υγειονομική διάταξη Λοβέρδου).

Ολοκληρώνοντας αυτό το «οδοπορικό» θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Ian για την ευγενική παραχώρηση του υλικού της ξενάγησης που μας έκανε και να υπογραμμίσω ότι τα συνέδρια που στοχεύουν στις αζέχαστες συναντήσεις, πέρα και από την προαγωγή της «επιστημονικής γνώσης», πετυχαίνουν τον σκοπό τους και για έναν ακόμη λόγο: δημιουργούν δεσμούς, δεν υποκρύπτουν κανενός είδους αυθεντία και παράλληλα φροντίζουν να βοηθούν, στο μέτρο του δυνατού, και άλλες ομάδες.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ λοιπόν και στα σπιτικά διαλείμματα για καφέ που μας παραχώρησε η πρώτη ανεξάρτητη ένωση γυναικών [Sindillar / Sindi-

hogar] που απασχολούνται στον κλάδο της επισφαλούς και απλήρωτης οικιακής εργασίας. Επίσης, ένα μεγάλο μπράβο στην ομάδα διερμηνέων CO-ATI [Colectivo para la Autogestión de Tecnologías para la Interpretación], η οποία συνέβαλλε στην ομαλή λειτουργία του Συνεδρίου και συνεργάζεται σε συστηματική βάση με κινήματα και ομάδες που προάγουν βιώσιμες λύσεις διερμηνείας ανοιχτού κώδικα ξεπερνώντας στο διάβα τους κάθε πιθανό γλωσσικό εμπόδιο.

Σημειώσεις

1. Περισσότερες πληροφορίες για το αναλυτικό πρόγραμμα και τις θεματικές που φιλοξενήθηκαν στο Συνέδριο μπορείτε να βρείτε εδώ: <https://egsc2017.wordpress.com/>.
2. ΛΟΑΤΙ : Λεσβιακοί Ομοσεξουαλικοί Αμφιλοσεξουαλικοί Τρανστζέντερ Ιντερσεξ.
3. Περισσότερες πληροφορίες για το έργο και τη δράση της πλατφόρμας μπορείτε να βρείτε εδώ: <https://transformalasalut.wordpress.com/>.

Βιβλιογραφία

- Preciado, P. B. (2014), *Testo junkie: sexe, drogue et biopolitique*, Paris: gras-set & Fasquelle.
- Puar, J. (2007), *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*, Durham: Duke University Press Books.